

ABD/İSRAİL-İRAN SAVAŞI: KÖRFEZ EKONOMİLERİNDE ASİMETRİK TEHDİTLER VE STRATEJİK KIRILMA NOKTALARI

Hüseyin Bahri KURT
ORSAM Körfez Çalışmaları Araştırma Asistanı

israil ve ABD tarafından ortaklaşa yürütülen operasyonların hedefi olan İran, aynı gün gerçekleştirdiği misilleme saldırılarıyla Körfez ülkelerinde bulunan ABD askeri üslerini hedef almıştır. Mart ayının ilk haftasında ise İran'ın saldırıları kapsam ve hedef bakımından genişleyerek devam etmiş; ABD üslerinin yanı sıra enerji tesisleri, sivil yerleşim alanları, oteller, teknoloji merkezleri ve limanlar da saldırıların hedefi hâline gelmiştir.

Söz konusu çatışmanın Körfez ülkeleri üzerinde güvenlik, dış politika ve diplomasi alanlarının ötesine geçen önemli ekonomik yansımaları olması beklenmektedir. Bu etkilerin bir kısmı kısa vadede ortaya çıkacak

olup; tedarik güvenliği, Hürmüz Boğazı'nda enerji arz güvenliği ve ABD ile yürürlükte bulunan savunma ve enerji kontratlarının yaratığı yükümlülükler gibi başlıklar çatışmanın seyrini doğrudan etkileyebilecek niteliktedir.

Bununla birlikte, kriz yalnızca kısa vadeli güvenlik ve enerji riskleriyle sınırlı kalmayacaktır. İran ile Körfez ülkeleri arasındaki ekonomik ilişkilerin yeniden şekillenmesi, Körfez ülkelerinin ulusal vizyon belgeleri çerçevesinde yürüttükleri ekonomik dönüşüm stratejileri ve bölgenin eko-politik projeksiyonu üzerinde orta ve uzun vadede dönüştürücü etkiler yaratma potansiyeline sahiptir.

KÖRFEZ'İN ABD ÜSTÜNDEKİ EKONOMİK KALDIRACI VE SAVAŞIN DOĞURDUĞU MALİYETLER

Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi ülkeler, özellikle Gazze'de ateşkesin sağlanmasının ardından dış politika önceliklerini yeniden şekillendirerek, olası bir ABD/İsrail-İran savaşında doğrudan hedef hâline gelmemek amacıyla İran ile ilişkilerini geliştirme yönünde adımlar atmıştır. Bu süreçte çok sayıda siyasi aktör, bürokrat ve resmî devlet yetkilisi, İran'a yönelik muhtemel bir askerî müdahalenin kabul edilemez olduğunu açık biçimde ifade etmiş; İran'ın sivil nükleer program geliştirme hakkının egemenlik kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu yaklaşmanın arkasında iki temel gerekçe öne çıkmaktadır. Birincisi, Körfez ülkelerinde konuşlu Amerikan askerî üslerinin olası bir savaş senaryosunda İran tarafından hedef alınma ihtimalinin ulusal güvenlik açısından ciddi bir risk oluşturmasıdır. İkincisi ise İran'ın, Körfez ülkelerinin ABD ile kurduğu yoğun ekonomik ve stratejik ilişkileri bir kaldıraç olarak kullanarak, Vaşington üzerinde baskı oluşturabileceği ve böylece ABD'nin çatışmayı sınırlamaya ya da sonlandırmaya yönelik adımlar atmasını teşvik edebileceği yönündeki beklentidir.

ABD Başkanı Donald Trump, ikinci başkanlık döneminin ilk yurt dışı ziyaretini Körfez ülkelerine gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret kapsamında Suudi Arabistan, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile güvenlik, enerji ve yapay zekâ alanlarını kapsayan çeşitli anlaşma paketleri imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmalar çerçevesinde Beyaz Saray, hidrokarbon zengini bu üç ülkeden toplamda yaklaşık 3,6 trilyon dolarlık yatırım ve ekonomik getiriyi içeren bir iş birliği elde etmiştir.

Tablo 1: Ülke Bazlı Genel Yatırım ve Ticaret Taahhütleri (2025-2026)

Ülke	Toplam Taahhüt (Milyar USD)	Temel Sektörel Odak	Ana Mekanizmalar
Suudi Arabistan	1.000	Savunma, AI, Nükleer Enerji, Madencilik	Stratejik Savunma Anlaşması, Sivil Nükleer Anlaşması
Birleşik Arap Emirlikleri	1.600	Yapay Zeka, Enerji, Yarı İletkenler	Stargate UAE, KIP
Katar	1.200	Havacılık, Savunma, Teknoloji	Boeing Anlaşması, AI Udeid Üssünün Yenilenmesi

Kaynaklar: Beyaz Saray, Fox News, Washington Institute

Bu anlaşmaların yanı sıra, özellikle BAE başta olmak üzere bazı Körfez ülkelerinin Trump ailesi ile doğrudan ticari ilişkileri yürüttüğü de görülmektedir. Örneğin Mayıs 2025'te BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Şeyh Tahnoon'un yatırım şirketlerinin, ABD'nin Ortadoğu Özel Temsilcisi Steve Witkoff ile Trump'ın oğulları tarafından kurulan kripto para girişimi World Liberty Finansial'a 2 milyar dolarlık yatırım yapacağı açıklanmıştır. Aynı dönemde ABD yönetimi, Biden yönetimi sırasında Çin'in erişim ihtimali gerekçesiyle veto edilen bazı ileri teknoloji ihracat kısıtlamalarını gevşetmiş; bu çerçevede BAE'ye yapay zekâ alanındaki rekabette kritik öneme sahip yüz binlerce ileri düzey bilgisayar çipinin satışına izin verilmiştir. Bu çiplerin önemli bir bölümünün, Şeyh Tahnoon'un kontrolündeki büyük teknoloji şirketlerinden biri olan G42'ye yönlendirilmesi planlanmıştır.

Benzer şekilde, Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman'ın (MbS) Kasım ayında sekiz yıl aradan sonra Beyaz Saray'a gerçekleştirdiği ziyarette, sivil nükleer enerji ve yapay zekâ başta olmak üzere çeşitli alanlarda yeni iş birliği anlaşmaları gündeme gelmiştir. Ziyaretin sonunda Trump, MbS'in Sudan'da devam eden iç savaş ve şiddet sarmalının sona erdirilmesi için ABD'den destek talep ettiğini ve yönetiminin bu konuda hızlı bir şekilde harekete geçeceğini ifade etmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Trump yönetimi ile Körfez monarşileri arasındaki ticari ve yatırım temelli ilişkiler giderek bir diplomasi modeline dönüşmektedir. Körfez ülkeleri bu ilişkileri, yapay zekâ çipleri meselesinde ya da Sudan örneğinde olduğu gibi, ulusal çıkarlarını ilerletmek için önemli bir fırsat penceresi olarak değerlendirmektedir. Aynı zamanda söz konusu yatırımlar, hem Körfez ülkeleri arasındaki rekabeti (örneğin BAE ile Suudi Arabistan arasındaki stratejik rekabet) şekillendirmekte hem de bölgesel güç mimarisinin dönüşümünde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Bununla birlikte, ABD/İsrail-İran savaşının Körfez ülkeleri açısından doğurabileceği yıkıcı etkiler, bölge ülkelerinin siyasi tarihleri, kırılğan sosyolojik yapıları ve mevcut eko-politik politikaları dikkate alındığında daha belirgin hâle gelmektedir. İran'ın nispeten düşük maliyetli insan-sız hava araçlarına karşılık, Körfez ülkelerinin kullandığı anti-balistik füze savunma sistemlerinin işletilmesi son derece yüksek maliyetler doğurmaktadır. Bu durum, asimetrik maliyet yapısı nedeniyle savunma tarafında ciddi bir ekonomik baskı yaratmaktadır.

Son saldırılar kapsamında Katar'daki yaklaşık 1,1 milyar dolar değerindeki AN/FPS-132 erken uyarı radarının hedef alınması, BAE, Ürdün ve Suudi Arabistan'daki THAAD radar sistemlerinin ise hasar görmesi bölgesel hava savunma altyapısının kırılğanlığını ortaya koymuştur. Bahreyn'de yaklaşık 50-75 milyon dolar değerindeki AN/TPS-59 radar sistemi de saldırılardan etkilenmiştir. Bu tür kritik erken uyarı ve radar sistemlerinin hedef alınması yalnızca savunma kapasitesini zayıflatmakla kalmamakta, aynı zamanda ciddi yeniden inşa ve bakım maliyetleri doğurmaktadır.

Bunun ötesinde, yalnızca askerî operasyonların günlük maliyetleri dahi önemli bir ekonomik yük oluşturmaktadır. Nitekim ABD açısından operasyonun ilk 100 saatinde ortaya çıkan operasyonel maliyetin yaklaşık 200 milyon dolara ulaştığı bilinmektedir. Bu tür maliyetlerin Körfez ülkeleri için çok daha ağır sonuçlar doğurma potansiyeli bulunmaktadır. Özellikle petrol fiyatlarının görece düşük seyrettiği son dönemde, Saudi Aramco'nun uzun süredir kâr baskısı altında olması ve bazı mega ölçekli projelerin ertelenmesi ya da iptal edilmesi gibi gelişmeler, bölge ekonomilerinin zaten kırılğan bir denge üzerinde ilerlediğini göstermektedir.

Bu bağlamda savaşın uzaması ve özellikle Hürmüz Boğazı üzerinden gerçekleştirilen enerji ihracatının kısıtlandığı bir senaryoda, Körfez ülkelerinin ABD ile imzaladıkları çeşitli güvenlik ve ekonomik anlaşmalardan doğan taahhütlerini yerine getirmeleri giderek zorlaşacaktır. Nitekim son dönemde Suudi Arabistan, Katar ve BAE'nin ABD ile imzalanan bazı anlaşmaları askıya alma ihtimalini değerlendirdiğine dair haberler uluslararası medyada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu adımın tek başına ABD'nin

Savaşın uzaması ve özellikle Hürmüz Boğazı üzerinden gerçekleştirilen enerji ihracatının kısıtlandığı bir senaryoda, Körfez ülkelerinin ABD ile imzaladıkları çeşitli güvenlik ve ekonomik anlaşmalardan doğan taahhütlerini yerine getirmeleri giderek zorlaşacaktır.

bölgesel politikasında köklü bir değişim yaratacak başlıca baskı aracı olmaktan ziyade, Vaşington üzerinde oluşabilecek daha geniş bir diplomatik ve ekonomik baskının tamamlayıcı unsurlarından biri olabileceği değerlendirilmektedir.

ENERJİDEN GIDAYA ARZ VE TEDARİK GÜVENLİĞİ

28 Şubat'ta başlayan savaşın ilk aşamasında İran'ın saldırıları ağırlıklı olarak bölgedeki ABD askerî üsleriyle sınırlı kalmıştır. Ancak 2 Mart itibarıyla hedeflerin kapsamı genişlemiş; Suudi Arabistan'daki Aramco petrol üretim tesisleri ile Katar'ın Ras Laffan doğal gaz terminali saldırıların odağı hâline gelmiştir. Bu gelişmelerin ardından QatarEnergy, hedef alınan tesislerde güvenlik gerekçesiyle doğal gaz üretiminin, Saudi Aramco ise insan-sız hava aracı ile hedef alınan Ras Tanura rafinerisinde üretimin geçici olarak durdurulduğunu açıklamıştır.

Katar'ın üretimi askıya alma kararı, küresel enerji piyasalarında hızlı bir reaksiyona yol açmış ve Avrupa'da doğal gaz fiyatlarının yaklaşık olarak iki katına çıkmasına neden olmuştur. Enerji altyapısının daha geniş çaplı saldırıların hedefi hâline gelmesi ihtimali, Suudi Arabistan, Katar ve BAE'nin üretimi

kısmen sınırlandırmak zorunda kalabileceği yönündeki kaygıları artırmıştır. Böyle bir senaryoda küresel enerji fiyatlarında daha sert bir yükseliş yaşanması olası görünmektedir.

ABD doğrudan Körfez bölgesinden enerji ithal etmiyor olsa da, küresel fiyat artışları dolaylı biçimde ABD ekonomisini etkilemektedir. Enerji fiyatlarındaki yükseliş, Trump'ın göreve gelirken öncelik verdiği enflasyonla mücadele politikaları üzerinde ilave baskı yaratma potansiyeline sahiptir. Ayrıca 2026 Ekim ayında yapılacak Senato ara seçimleri öncesinde Cumhuriyetçi Parti açısından ekonomik göstergelerde yaşanabilecek olumsuz gelişmeler önemli bir siyasi risk oluşturabilir. Benzer şekilde Avrupa ekonomileri açısından da enerji fiyatlarındaki artış, COVID-19 sonrası toparlanma sürecini sürdüren ve Çin ile yoğun rekabet içinde bulunan üretim sektörleri üzerinde maliyet baskısını artıracaktır.

Enerji üretiminin saldırılar nedeniyle kesintiye uğraması ya da siyasi tercihler doğrultusunda sınırlandırılması ihtimalinin ötesinde, Körfez'in enerji güvenliğini tehdit eden bir diğer kritik unsur Hürmüz Boğazı üzerinden gerçekleştirilen enerji nakliyatının İran'ın askerî tehdidi nedeniyle aksaması senaryosudur. Nitekim savaşın

başlamasından bu yana Hürmüz Boğazı'ndaki tanker hareketliliğinde dramatik bir düşüş gözlenmiş; 27 Şubat ile 4 Mart tarihleri arasında tanker trafiğinin yaklaşık yüzde 98 oranında azaldığı rapor edilmiştir. Bu gelişme, enerji arz zincirlerinin ne ölçüde kırılga olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Tarih	Hürmüz Boğazından Geçen Gemi Sayısı
26 Şubat	36
27 Şubat	50
28 Şubat	43
1 Mart	12
2 Mart	3
3 Mart	3
4 Mart	1

Kaynak: IRAM

Suudi Arabistan ve BAE Hürmüz Boğazı'nı kısmen bypass edebilecek alternatif enerji nakil hatlarına sahip olsa da, bu hatların kapasitesi toplam üretimin sınırlı bir bölümünü taşıyabilecek düzeydedir. Suudi Arabistan açısından Doğu-Batı Petrol Boru Hattı, BAE için ise Habshan-Fujairah boru hattı, toplam üretimin ancak yaklaşık yüzde 40'ının Körfez dışına ulaştırılmasına imkân tanımaktadır. Nitekim

5 Mart itibarıyla Suudi Arabistan, günlük yaklaşık 2,5 milyon varil petrolü Kızıldeniz'e yönlendirmeye başlamıştır.

Katar açısından ise durum daha kırılıktır. Doğal gaz ihracatının büyük ölçüde sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) terminalleri ve deniz taşımacılığına bağımlı olması nedeniyle Hürmüz Boğazı'nı bypass edebilecek alternatif güzergâh seçenekleri oldukça sınırlıdır. Bu nedenle boğazdaki tanker trafiğinin kesintiye uğraması Katar'ın ihracat kapasitesi üzerinde doğrudan ve ciddi bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

Öte yandan Körfez'de çıkarılan hidrokarbon kaynaklarının bölge dışına sevk edilememesi durumunda, yerel depolama kapasitesinin sınırlı olması üretim sürekliliğini de kısıtlamaktadır. Mevcut depolama imkânları dikkate alındığında, üretimin ihracat yapılmadan en fazla yaklaşık 25 gün sürdürülebileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca çatışmanın uzaması durumunda, savaş sona erse dahi enerji altyapısının yeniden tam kapasiteyle üretime dönmesi belirli bir zaman dilimine yayılacaktır.

Hürmüz Boğazı üzerinden enerji tedariki sağlayan başlıca ülkeler Çin, Güney Kore, Hindistan ve Japonya olmak üzere büyük ölçüde Asya ekonomileridir. Bu nedenle mev-

Katar'ın üretimi askıya alma kararı, küresel enerji piyasalarında hızlı bir reaksiyona yol açmış ve Avrupa'da doğal gaz fiyatlarının yaklaşık olarak iki katına çıkmasına neden olmuştur. Enerji altyapısının daha geniş çaplı saldırıların hedefi hâline gelmesi ihtimali, Suudi Arabistan, Katar ve BAE'nin üretimi kısmen sınırlandırmak zorunda kalabileceği yönündeki kaygıları artırmıştır. Böyle bir senaryoda küresel enerji fiyatlarında daha sert bir yükseliş yaşanması olası görünmektedir.

cut tablo kısa vadede Avrupa'nın enerji arz güvenliğini doğrudan tehdit etmese de, ABD açısından daha geniş bir stratejik sorun yaratma potansiyeline sahiptir. ABD'li karar alıcılar tarafından uzun süredir savunulan "enerji hâkimiyeti" yaklaşımıyla çelişebilecek şekilde, müttefik ülkelerin enerji tedarikinde yaşayabileceği aksaklıklar ve buna bağlı ekonomik dalgalanmalar Vaşington'ın küresel ekonomik ve stratejik konumunu dolaylı biçimde etkileyebilecek niteliktedir.

Hava sahalarının kapatılması, limanların saldırıların hedefi hâline gelmesi ve güvenlik risklerinin devam etmesi gibi gelişmeler, gıda tedarik zincirlerinde ciddi aksamalar yaşanmasına yol açabilecek bir ortam yaratmaktadır. Bu tür bir senaryoda hem arz sürekliliğinde kesintiler hem de tedarik maliyetlerinde hızlı bir artış meydana gelmesi muhtemeldir. Dolayısıyla Körfez ülkeleri açısından kısa vadede savaşın doğurabileceği en kritik risklerden biri, enerji güvenliğinin yanı sıra gıda tedarik hatlarının kesintiye uğramasıdır.

Ülke	Günlük Üretim (mvg)	Tahmini Toplam İhracat (mvg)	Hürmüz'e Bağımlı Miktar (mvg)	Alternatif Hat / Kapasite	Mahsur Kalma Oranı
Suudi Arabistan	10.2-10.8	7.3	5.5	Doğu-Batı Boru Hattı: 5.0-7.0 mvg	~%30-45
Birleşik Arap Emirlikleri	3.2	2.5	1.5	Habshan-Fujairah Hattı (ADCOP): 1.5 mvg	~%30-45
Katar	1.8 (kondensat)	1.4	Büyük ölçüde Hürmüz'e bağımlı	Doğal gaz için alternatif hat yok	Çok yüksek bağımlılık

Kaynak: Xinhua, Control Risks, EIA

Tedarik güvenliği bağlamında öne çıkan bir diğer kritik alan ise gıda güvenliğidir. Körfez ülkeleri, elverişsiz iklim koşulları ve tarıma uygun toprakların son derece sınırlı olması nedeniyle yüksek maliyetli yerli üretim yerine gıda ihtiyacının büyük bölümünü dış tedarik yoluyla karşılamaktadır. Katar açısından 2017 yılında uygulanan ambargo, diğer Körfez ülkeleri açısından ise COVID-19 pandemisi, gıda tedarik zincirlerinin yerelleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi yönünde bazı politika arayışlarını tetiklemiştir. Bununla birlikte, bölge genelinde gıda ürünlerinin yaklaşık yüzde 85'i hâlen ithalat yoluyla temin edilmektedir.

Gösterge	Bağımlılık Oranı
Toplam gıda ithalat bağımlılığı	~%85
Tahıl ithalatı	~%93
Pirinç ithalatı	~%100'e yakın
Et ithalatı	~%62
Sebze ithalatı	~%56

Kaynak: World Economic Forum

VİZYON PROJELERİ VE KÖRFEZ-İRAN EKONOMİK İLİŞKİSİNİN GELECEĞİ

Körfez ülkeleri, sahip oldukları kırılganlıkları, düşük nüfus, zorlu iklim koşulları ve sınırlı tarım alanları gibi, hidrokarbon kaynaklarının sağladığı ekonomik potansiyeli bir cazibe merkezi yaratma aracına dönüştürerek aşmayı hedefleyen stratejiler geliştirmiştir. Bu yaklaşım, hem tek kaynaklı gelir yapısının çeşitlendirilmesini hem de ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerle kurulan ilişkiler aracılığıyla Körfez'in uluslararası öneminin artırılmasını ve güvenlik taahhütleri elde etmeyi amaçlamaktadır.

Bu strateji, vergi muafiyetleri ve diğer ekonomik teşviklerle desteklenmiş; Körfez ülkeleri, uluslararası yatırımcılar, girişimciler ve nitelikli iş gücü için güvenli bir liman imajı yaratmak üzere kamuoyunda aktif bir imaj inşa etmiştir. Ayrıca, karbon emisyon regülasyonlarının sıkılaşıcağı bir geleceğe hazırlık olarak, petrol ve doğal gaz gelirlerine bağımlı ekonomik yapının kırılganlığını azaltmayı hedeflemiştir.

Bu çerçevede, Katar, Suudi Arabistan ve BAE sırasıyla 2008, 2016 ve 2017 yıllarında Katar Ulusal Vizyon 2030, Suudi Arabistan Vizyon 2030 ve BAE Yüzyıl 2071 programlarını açıklamıştır. Bu vizyon programlarının temel amacı, söz konusu ülkeleri refah, güvenlik, inovasyon, teknoloji ve girişimcilik merkezleri hâline getirerek uluslararası cazibe merkezi konumuna yükseltmek ve küresel sermaye sahipleri ile uluslararası iş gücü için tercih edilen bir bölge hâline getirmektir.

Her ne kadar savaş öncesinde dahi özellikle Suudi Arabistan, artan ekonomik baskılar sebebiyle Vizyon 2030 kapsamında plan-

lanan dünya çapındaki mega gayrimenkul projelerini zaten iptal ettiğini açıklamış olsa da; savaşın Körfez ülkeleri nezdinde inşa edilen küresel kamusal imaj üzerinde daha büyük yıkıcı etkiler yaratacağı açıktır. Bu durum, saldırıların başladığı ilk saatlerde Dubai'den Riyad'a taşınan yüksek gelirli yerleşimcilerin büyük bedeller ödeyerek güvenli alan arayışına girmesiyle somut bir şekilde gözlemlenmiştir ve bölgede güven kaybının ciddi bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

İran'ın BAE'de hedef aldığı noktalar, oteller, havayolları, limanlar ve veri merkezleri, Körfez ekonomilerinin temelini oluşturan turizm, lojistik ve teknoloji sektörlerini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, iş gücü piyasasında dışa bağımlı olan Körfez ülkeleri, savaşın yol açtığı tahribat nedeniyle göçmen işçi temininde güçlükler yaşayabilir. Hem göçmen işçileri hem de sektörel yatırımcıları yeniden çekmek amacıyla uygulanacak teşvik ve programlar, ekonomiye ek yük getirecektir.

Savaşın gidişatı, bölgesel etkileri ve yarattığı yıkımın boyutu henüz tam olarak değerlendirilememekle birlikte, savaş sonrası dönemde İran-Körfez ilişkilerinin mevcut seviyede devam etmeyeceği öngörülebilmektedir. 2023 yılında Çin'in arabuluculuğunda başlayan Suudi Arabistan-İran normalleşme süreci, 7 Ekim sonrasında duraksamış ve ilerleme kaydedilmemiştir. Bununla birlikte, İsrail'in saldırıları öncesinde Körfez ülkeleri İran'a yönelik açıklamalar yapmış ve olası bir saldırının bölgesel istikrarı bozacağına dikkat çekmişlerdir.

28 Şubat itibarıyla başlayan saldırılar sonrası hedef alınan Körfez ülkeleri, İran'ın tutumunu kabul edilemez olarak değerlendirmiş, dayanışma göstermiş ve saldırganlığa karşı askeri seçeneklerin masada bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu kapsamda, Katar tarafından

İran'ın BAE'de hedef aldığı noktalar, oteller, havayolları, limanlar ve veri merkezleri, Körfez ekonomilerinin temelini oluşturan turizm, lojistik ve teknoloji sektörlerini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, iş gücü piyasasında dışa bağımlı olan Körfez ülkeleri, savaşın yol açtığı tahribat nedeniyle göçmen işçi temininde güçlükler yaşayabilir. Hem göçmen işçileri hem de sektörel yatırımcıları yeniden çekmek amacıyla uygulanacak teşvik ve programlar, ekonomiye ek yük getirecektir.

İran'a ait iki SU-24 savaş uçağı düşürülmüştür. Güvenlik ve diplomasi bağlamında yaşanan bu gelişmeler, savaş sonrası dönemde ekonomik ilişkilerin seyrinde belirleyici rol oynayacaktır.

Körfez ülkeleri, İran ile 2024 yılı itibarıyla toplam 8,6 milyar dolarlık ticaret hacmine sahiptir. Bu hacmin, doğrudan ithalat ve ihracat kalemleri açısından önemli ölçüde gerilemesi beklenmektedir. Öne çıkan sektörler canlı hayvan, gıda ve yaş meyve-sebzedir. Söz konusu sektörlerde Körfez ülkelerinin alternatif üreticilere yönelmesi öngörülmektedir. Türkiye başta olmak üzere üretim kapasitesine sahip diğer ülkeler için bu durum, yeni ticari fırsatlar yaratacaktır.

Ürün	Değer (Milyar Dolar)	Toplam İhracatta Payı (%)
Canlı hayvan	0.4	%26.7
Meyve ve kuruyemiş	0.2	%13.3
Tuz, toprak, taş ve çimento	0.2	%13.3
Sebzeler	0.1	%6.7
Demir ve çelik	0.1	%6.7
Diğer	0.5	%33.3

Kaynak: GCC-Stat

SONUÇ

28 Şubat 2026 tarihinde başlayan ABD/İsrail-İran savaşı, Körfez ülkeleri için güvenlik ve dış politika düzeninin ötesine geçerek yapısal bir ekonomik tehdide dönüşmüştür. İran'ın asimetrik saldırı maliyetlerine karşın Körfez ülkelerinin kullandığı yüksek maliyetli anti-balistik savunma sistemleri, bölge ekonomileri üzerinde ciddi bir savunma yükü oluşturmaktadır. Özellikle kritik radar sistemlerinin ve enerji tesislerinin hedef alınması, bölgenin hava savunma altyapısının ve enerji arz zincirinin kırılganlığını tescil etmiştir.

Hürmüz Boğazı'ndaki tanker trafiğinin yüzde 98 oranında durması ve alternatif hatların toplam üretimin ancak kısıtlı bir bölümünü taşıyabilmesi, özellikle Katar gibi doğal gaz ihracatında deniz yoluna bağımlı ülkeler için telafisi güç zararlar doğurmaktadır. Bu durum küresel enerji fiyatlarını hızla yukarı çekerken, ABD ve Avrupa ekonomileri üzerinde de enflasyonist bir baskı yaratmaktadır.

Ekonomik çeşitlendirme hedefiyle başlatılan "Vizyon" projeleri ve bölgenin "güvenli liman" imajı, saldırıların turizm, lojistik ve teknoloji merkezlerini hedef almasıyla ağır darbe

almıştır. Sonuç olarak; gıda tedarikinde yüzde 85 oranında dışa bağımlı olan ve enerji gelirleri risk altına giren Körfez monarşileri için bu savaş, hem ulusal kalkınma strateji-

lerini sekteye uğratan hem de İran ile olan ticari ve diplomatik ilişkileri kopma noktasına getiren dönüştürücü bir kırılma noktası niteliğindedir.. ■